

De Horsten NS-wandeloct

Beschrijving van de wandeloct

Inleiding

Het Wandelplatform-LAW heeft in samenwerking met de Nederlandse Spoorwegen een serie wandelingen van station naar station samengesteld. Deze NS-wandelocten volgen meestal een gedeelte van een Lange-Afstand-Wandelpad (LAW). De route 'De Horsten' volgt een deel van het Marskramerpad (LAW 3) van Bad Bentheim (Duitsland) naar Den Haag, 360 km. De NS-wandeling De Horsten is 19 kilometer lang. U begint de tocht bij NS-station Den Haag Centraal en eindigt bij NS-station Voorschoten. Halverwege is het mogelijk om de route in te korten tot 13 km (voor wandelaars met hond en maandagen in winterperiode verplicht, zie hieronder). Op Koninklijk Landgoed De Horsten is een entreebewijs verplicht (€ 1, kinderen en 65+ € 0,50 met gepast geld te betalen bij kaartautomaat). Van september t/m maart is Landgoed De Horsten op maandag gesloten. U kunt dan alleen de kortere route lopen (zie onderbroken lijn op de kaart). Overige dagen open van 9-17 uur open, zomerperiode tot 19.30 uur. Honden zijn er niet toegestaan. Wandelaars met hond volgen het alternatief (zie onderbroken lijn op de kaart). U mist dan wel landgoed De Horsten.

Routebeschrijving

De beschrijving van de route is in kleinere stukken opgedeeld. Deze stukjes worden met wit-rode blokjes aangegeven. De tekst van de routebeschrijving wordt afgewisseld met korte stukjes achtergrondinformatie over bezienswaardigheden, natuur en landschap. Deze informatie is blauw gedrukt en wordt met nummers aangeduid. De nummers in de tekst vindt u terug op het kaartje.

Openbaar vervoer tussen wandeloct en station

U kunt de wandeloct op meerdere manieren inkorten. Vanaf Den Haag Centraal rijdt stadsbus 24 circa 5x per uur naar De Eerensplein (2 km korter), lijn 43 2x per uur naar Zuidwerflaan (4 km korter) of Stoeplaan (7 km korter). Met de lijnen 43, 90, 91 en 491 kunt u vanaf de Van Oldenbarneveltweg (na 11 km) en met lijn 45 vanaf halte Kniplaan (na 17 km) 2x per uur naar Den Haag Centraal.

Vanaf NS-station Den Haag Centraal (uitgang Malieveld) loopt u links om de omheining heen naar de Bezuidenhoutseweg. Oversteken en rechtsaf (dus niet linksaf, dat is het wit-rood gemarkeerde Hollands Kustpad). Volg het pad langs de Bezuidenhoutseweg ongeveer 75 meter. Hier het schelpenpad langs het water volgen tot de verkeersweg. Hier linksaf en direct rechtsaf om het viaduct (langs de Malietoren) over rijksweg A12 over te steken. Volg rechtdoor het voet-/fietspad, het Haagse Bos in.

Haagse Bos

Het Haagse Bos, ook wel de groene long genoemd, verbindt de Haagse binnenstad met de landgoederen van Wassenaar. Omdat er vroeger veel wild leefde, vormde het een ideaal jachtdomein, waar de graven van Holland zich konden uitleven. Vanaf 1820 werd het omgevormd tot een park. Dankzij zorgvuldig beheer van

Staatsbosbeheer is het tegenwoordig nog steeds een aantrekkelijk groengebied met een gevarieerde flora.

 U passeert een houten brug. Blijf steeds het brede hoofdvoetpad volgen en negeer zijpaden. U komt na 600 meter uit bij een brede verkeersweg (Laan van NO-Indië). Steek recht over en blijf het voetpad met de vijver aan uw linkerhand volgen. Na 350 meter, als het pad vlak voor het water eindigt, gaat u linksaf, over een (hoog) bruggetje. Ga direct na het bruggetje rechtsaf en neem het pad langs de vijver. Even verder gaat u rechtsaf over een bruggetje, en daarna het eerste voetpad linksaf. Bij een viersprong rechtdoor, het voetpad volgen. Bij de gracht van Huis ten Bosch komt u uit op een fietspad. Het fietspad rechtdoor volgen. U kruist de oprijlaan van Huis ten Bosch en vervolgt het fietspad. U komt op een klinkerweg (Leidsestraatweg).

② Huis ten Bosch

In de 17e eeuw liet stadhouder Frederik Hendrik een zomerverblijf in het Haagse Bos bouwen voor zijn echtgenote Amalia van Solms. Huis ten Bosch werd een sober huis in renaissancestijl, dat in 1734 werd voorzien van een barokke gevel (te zien vanaf het toegangshek). Willem V gaf er een Aziatisch tintje aan door een Chinese en Japanse kamer in het paleis aan te brengen. Tijdens de Franse overheersing verbleef Lodewijk Napoleon er in de zomer, maar daarna werd het lange tijd weinig gebruikt. Pas in 1981 vestigde koningin Beatrix zich er met haar gezin. De vijver van Huis ten Bosch heeft een legendarische betekenis gekregen, omdat prins Willem-Alexander in januari 2001 er zijn vriendin Máxima tijdens het schaatsen ten huwelijk vroeg.

 Volg deze weg en passeer aan de rechterhand appartementengebouw Château Bleu. Na een bruggetje maakt de weg een bocht naar links; direct na de bocht gaat u rechtsaf bij een wandelwijzer met Clingenroute en Voorderoute. U volgt de wit-rode markering van het Marskramerpad en verlaat hier het eveneens wit-rood gemarkeerde Hollands Kustpad, dat rechtdoor gaat. Via een wandelpad loopt u landgoed Reigersbergen in.

③ Landgoed Reigersbergen

Ooit was Reigersbergen een oude 17e eeuwse boerderij, die zijn naam ontleende aan de jonge reigers die er werden gevangen en vervolgens in de provisiekast van de eigenaar verdwenen. Nadat het landhuis in 1943 door de Duitsers werd verwoest, herinneren alleen het landgoed, de weilanden en de muren van de kruidentuin nog aan vroeger tijden. Tijdens de najaarsstorm van 2000 verdween ook de eeuwenoude boom uit de Gouden Eeuw. U treft alleen nog het hek aan dat om de restanten heen is gezet.

 Ga na 50 meter op een splitsing linksaf; even verderop loopt u langs een muur aan uw rechterhand. Het klinkerpad maakt een haakse bocht naar rechts, waarna u over een bruggetje loopt. Ga na 50 meter linksaf, opnieuw over een bruggetje. Negeer een brug naar rechts en volg het pad met aan weerszijden een sloot.

 (Aan uw linkerhand passeert u de achterzijde van het Louwman Automobielmuseum). U komt verderop direct na een bruggetje uit bij een iets groter pad met fietspad. Ga een tiental meters naar links en vervolgens rechtsaf, een laan met aan uw rechterhand een brede sloot.

 Volg deze laan 300 meter en steek een asfaltweg (Marlotlaan) over en vervolg uw weg langs het water. Aan het einde rechtsaf en op een asfaltweg linksaf (Hoogwerflaan). Aan het einde van de weg weer linksaf, Zijdelaan. Deze uitlopen en rechtsaf onder het viaduct door. Bij de verkeerslichten steekt u over en dan linksaf de N44 oversteken. Vervolg uw weg rechtdoor op de stoep langs de rand van het park. Neem na circa 300 meter een pad rechtsaf, Sparrenlaantje, en volg het fietspad door het bos. Bij een scherpe bocht naar rechts, net voorbij een bordje 'Opengesteld', gaat u linksaf het voetpad in, met links een hek. Waar het hek een scherpe hoek naar links maakt, neemt u het pad rechtsaf. Negeer na 30 meter een pad rechts en een paadje links. Houd op de splitsing rechts aan. Op de volgende splitsing gaat u linksaf en aan het einde weer linksaf, het geasfalteerde fietspad op. Aan uw linkerhand passeert u Kasteel De Wittenburg.

Kasteel De Wittenburg

Tegenwoordig doet het kasteel dienst als ontvangstcentrum voor het bedrijfsleven. Tegen het eind van de 19e eeuw werd het kasteel gebouwd met sloopmateriaal van diverse historische panden. In 1948 nam couturier Edwin Dolder zijn intrek in het kasteel. Aan hem was de eer gegund om de japon te maken voor koningin Juliana, die ze bij haar inhuldiging in september 1948 zou dragen. De opdracht werd uitgevoerd in de toren van het kasteel, omdat deze helemaal kon worden afgesloten. Zo werd het nieuwsgierige pottenkijkers onmogelijk gemaakt om stiekem door het sleutelgat mee te kijken.

 Voorbij het landgoed gaat u op een viersprong linksaf. Negeer het eerste voetpad naar rechts, maar ga aan het einde rechtsaf. Op een tegelpad langs de Bremhorstlaan rechtdoor (weg gaat over in

Teylingerhorstlaan) en aan het einde linksaf, Kerkeboslaan. Op een kruising rechtsaf, Stoeplaan, en op een driesprong links aanhouden, Van der Oudermeulenlaan. Bij een splitsing van de weg houdt u rechts aan, Laan van Hoogwolde (klinkerweg). Waar de weg een haakse bocht naar rechts maakt, gaat u linksaf, landgoed Rust en Vreugd in. Hier mag slechts spaarzaam worden gemarkeerd.

U kunt de route hier circa 6 km inkorten; de afkorting is noodzakelijk voor mensen met een hond, omdat een hond niet is toegestaan op landgoed De Horsten en op maandagen van sep t/m mrt. Ga in dat geval rechtsaf, Houtlaan. Steek Rijksstraatweg N44 over, even rechtdoor en dan linksaf, Raaphorstlaan. Na circa 1 km rechtsaf over fietspad. Steek na 800 meter de Veenwatering over en volg de Horst- en Voordelaan. Aan uw linkerhand passeert u de toegangspoort van Landgoed De Horsten, waar u weer bij de route komt. Ga rechtdoor, dus bij P-23979 met bocht naar links richting Voorschoten, Wassenaar en Duivenvoorde. U vervolgt de oorspronkelijke route verder vanaf * op blz. 14.

 Volg het voetpad naast de oprijlaan en ga na circa 100 meter (na een flauwe bocht), linksaf een onverhard voetpad in. Na 50 meter opnieuw linksaf. U komt uit bij een weide met uitzicht op kasteel Oud-Wassenaar. U volgt nu steeds het smalle pad met een hek en weide aan uw linkerhand. Het pad draait rechtsom en voert langs een vijver aan uw linkerhand. Even verder gaat u over een brug. Direct daarna op de splitsing linksaf; loop zoveel mogelijk evenwijdig aan de bosrand tot aan een brede sloot. Even rechts en dan via het bruggetje de sloot oversteken. Volg het zandpad, ga na 20 meter linksaf en volg het pad direct langs de bosrand en het water. Ga rechtsaf met het pad de bocht om, kruis een schelpenpad en blijf het pad direct langs het water volgen. Ga 200 meter verder

met de bocht mee naar rechts. Het pad buigt 50 meter verderop het bos in. Op een splitsing links aanhouden, een houten bruggetje oversteken en rechtdoor. Het slingerende pad volgen tot een geasfalteerd fietspad, hier linksaf (Van Ommerenlaan).

 Na circa 250 meter verlaat u bij een hek het landgoed en loopt rechtdoor (Menkenlaan). Ga vlak voordat de weg een bocht naar links maakt, rechtsaf. Na ongeveer 300 meter gaat u linksaf landgoed Wiltzanck in. Steek de brug over, volg het schelpenpad (fietspad) en passeer een uitkijkpunt. Neem na een muurtje aan uw linkerhand het tweede voetpad naar links bij een bankje. Even verder bij water linksaf, een duiker overgaan. Langs dit pad staat een opvallende rij bomen.

 U buigt met het pad mee rechtsaf. Aan het eind scherp linksaf gaan. Steek de eerste sloot over, maar ga net vóór een grotere brug rechtsaf en volg het klinkerpad langs het water. Ga bij een stenen brug rechtsaf het fietspad op. Na 400 meter bij het opvallende witte “t Hertenhuisje” gaat u op een kruising van fietspaden linksaf.

 Neem 100 meter verder (net na de rododendron) het eerste voetpad naar links, een schelpenpad. Even later ligt aan uw linkerhand een landgoed (Backershagen).

5 Backershagen

Verscholen in het groen ligt de theekoepel van Backershagen, ook wel ‘geheimzinnige koepel’ genoemd, omdat de trap naar de eerste etage verscholen zit achter een paneel. Het verderop gelegen witte Backershagen-huis werd in 1765 door eigenaar Cornelis Backer met diverse waterpartijen omgetoverd in een waar lusthof. In 1772 werd het landgoed uitgebreid met een Engelse tuin en het Hertenhuisje,

waarvan nu nog de Delfts aardewerken tegeltjes te zien zijn. Na een verwoestende brand in 1974 werd het huis geheel in oorspronkelijke staat hersteld.

 Voorbij het landgoed vervolgt u rechtdoor uw weg op een fietspad. Loop dit af tot u door het toegangshek het landgoed verlaat. Ga op de asfaltweg (Paauwlaan) linksaf. Na 200 meter rechtsaf, het achterste bruggetje over en het onverharde voetpad op. Na een volgend bruggetje gaat u op het fietspad linksaf. Ga na een prieeltje rechtsaf de brug over en vervolgens direct links, langs Raadhuis de Paauw. Het pad langs de vijver blijven volgen met het water aan uw linkerhand. Na circa 300 meter gaat u op een viersprong linksaf de brug over. Ga na 75 meter in een woonwijk rechtsaf (Prinses Marielaan).

 Aan het einde oversteken en rechtsaf, Lange Kerkdam. Loop deze uit naar de verkeersweg. Steek bij de verkeerslichten over en volg rechtdoor het fietspad; dit gaat over in een ventweg, Papeweg, langs de N448. Na circa 400 meter komt u bij een woonwijk; steek de provinciale weg over en loop door de poort van Het Koninklijk Landgoed De Horsten (Raaphorst) en houd na de poort rechts aan.

6 Koninklijk Landgoed De Horsten

Het Koninklijk Landgoed De Horsten bestaat uit drie landgoederen: Raaphorst, Ter Horst en Eikenhorst. De drie landgoederen werden als koninklijke eenheid beschouwd vanaf het moment dat de vermogende Prins Frederik (broer van koning Willem III) het landgoed had gekocht en in 1816 met zijn gezin in landhuis De Paauw ging wonen.

U komt langs Theepaviljoen de Horsten, waar jachttrofeeën aan de muur eraan herinneren dat dit ooit het jachthuis van de prins was. Ook 3 palen onderweg herinneren aan het jachtgebied. De prins

gaf opdracht tot het opwerpen van een twintig meter hoge heuvel tegen de duinrand, die beplant werd met seringen. En zo ontstond De Seringenberg, die u even later passeert. Koningin Wilhelmina zou hier vroeger hebben geschilderd. Op het landgoed Eikenhorst wonen prins Willem-Alexander, prinses Máxima en de prinsesjes Amalia, Alexia en Ariane.

Net voorbij een woonhuis aan uw linkerhand, bevindt zich aan uw rechterhand een automaat (en in het weekend een bemande kassa) waar u een toegangskaartje voor Het Koninklijk Landgoed De Horsten (à € 1) dient te kopen. Op het landgoed mag geen wit-rode markering worden aangebracht; volg dus nauwkeurig de beschrijving en de route op de kaart. De Horsten is verboden voor (aangelijnde) honden en is van september tot april op maandag gesloten (zie verkorte route).

 Na 75 meter, na een kruispunt met wegwijzer links aanhouden over de klinkerweg richting theehuis en Seringenberg. Na ruim 500 meter ligt het theehuis aan uw rechterhand. Waar de klinkerweg naar links buigt, verlaat u deze en gaat rechtsaf, een pad tussen de weilanden door. Voorbij het weiland linksaf; volg circa 700 meter het voetpad dat onderlangs uitkijkpunt Seringenberg voert. Aan het eind linksaf, klinkerweg. U gaat over een brug en vervolgt de klinkerweg. Na zo'n 400 meter slaat u bij een paaltje met een donkerblauwe kop rechtsaf een smal pad in, dat langs een slootje loopt. U volgt dit pad circa 1 km met enkele bruggetjes en bochten door de weilanden. Aan het einde gaat u bij een halfverharde weg rechtdoor.

 Even verder, bij een kruising de halfverharde weg blijven volgen. U loopt in de richting van de spoorlijn Den Haag-Leiden. Na 500 meter (niet ver na het passeren van een brug), rechtsaf de brug overgaan,

doorlopen tot de gracht van het landhuis Ter Horst. Hier volgt u het naar links buigende pad. U loopt met twee haakse bochten naar rechts om het landhuis heen en gaat bij een wandelwijzer linksaf richting Duivenvoorde. Verlaat het landgoed bij de poort en ga linksaf. Volg bij P-23979 de bocht naar links, richting Voorschoten, Wassenaar en Duivenvoorde.

* Via de tunnel gaat u onder het spoor door (Horst- en Voordelaan).

 Bij P-21692 scherp linksaf slaan richting Voorschoten, Wassenaar; volg het fiets- en wandelpad naar rechts langs het spoor. Na circa 700 meter gaat u rechtsaf een geasfalteerd voetpad in en na 5 meter weer rechts. Volg het pad om de begraafplaats en kinderboerderij heen. U komt uit in een woonwijk van Voorschoten. Rechtdoor de Migchelbrinklaan in. Op de eerste kruising rechtsaf, Karel Doormanlaan, en meteen daarna linksaf, B. Schimmelpenninck van der Oyelaaan. Op de derde kruising linksaf, Papelaan. Aan het einde rechtsaf naar station Voorschoten.